

ЗИМНИ ВЕЧЕРИ

Една отъ последните работи на рано умрелия поет Христо Смирненски. И една отъ най-хубавите. Тя сочи нови постижения в творчеството му: задълбочаване в себе си и в живота, разширяване кръга на темите. Поета търси свой поглед на нещата, лично художествено отношение към света. Защото пътя, по който вървеше Смирненски в ДА БЪДЕ ДЕН, беше още неизравнен, необработен. Времето на поетическото му кръщение кипеше от вулканични избухвания по цял свят. Един напор на народните сили от всички страни динамизираше чувствителната душа на поета, и той се превърна в патетична тръба на човешкото освобождение, в несмълкаем отъек на пролетарските борби. . . Пожертвал себе си, слял личността си с душата на множеството, Смирненски в много случаи в своята поезия отстъпваше пред повеленията на бореца и подчиняваше поетическия си полет на категоричните изисквания на гражданина.

Патоса на борбата, реторичното слово на водача, който трябва да вдъхнови и ентузиазира, сам искрено и дълбоко обез от възторга на предстоящото дело — ето предимствата и недостатъците на ДА БЪДЕ ДЕН.

ЗИМНИ ВЕЧЕРИ са рожба на друго време. По-спокойно, по-улегнало, по-вмислено в себе си. Това е началото и на собствената зрелост на младия поет. Тук няма патос, няма залитания на фантазията. Лиризмът е затаен и повече интимен. Разхвърления поет е отстъпил място на пробуждащия се художник, който иска да долови по-издълбоко живота и да даде искрено и просто внушението от него.

Като черна гробница и тая вечер
пуст и мрачен е градът. . .

— бавно, но, някак си подчертано и с едно скрито чувство на горест, се слагат първите линии на крайния градски квартал. Много картини на мизерия и смърт ще ни срещнат тук по калната улица и в слупените къщички. Мъката, унинението се съгъстват, и ние долавяме с душата си скръбната мелодия на социалната несправедливост. Тая мелодия прониква нощните картини на града, нато негова песен. Еднъж само тя спира; пред опушената барака на черните ковачи-цигани, за да се пречупи в бодрия звън на техните чукове. Така, за миг, се превъзмогва унинието и сякаш се осмисля с един творчески акт. Но въобще, то си остава в целия цикъл. Защото никоя теория не може — и не трябва — да измести непосредственото чувство на поета за действителността.

Докато повечето от първите работи на Смирненски завършват всякога с бодър зов, с надежда за непременно победа, тук -- в ЗИМНИ ВЕЧЕРИ — поета е по-сдържан и остава до края верен на основния тон.

Оная дълбока обич и нежност към народа, които са били винаги присъщи на Смирненски, сгреват и тук хладината на ЗИМНИ ВЕЧЕРИ. Излезъл из масите, живял сред тях, познал техните нужди и страдания — такъв е Смирненски и тук:

. . . Братя мои, бедни мои братя —
пленици на орис, вечно зла —
ледно тегне и души мъглата —
на живота сивата мъгла. . .

Особена болка изпитва той, когато вижда „сивата мъгла на живота“ да души децата на народа. Смирненски таеше извънредна привързаност към тия малки същества, които нуждата целува още при изгрева на техния ден. Да си спомним „Братчетата на Гавроша“, „Босоногите“ и др. ЗИМНИ ВЕЧЕРИ изцяло е изпълнена с бледните образи на деца. И техната горчива участ — това е участта на ледените цветя на прозореца, който се топят безследно в своята кратка красота. Съдбата им поета е символизирал и в снежинките, които

прелитат, блестят кат кристал,
поронват се бели и чисти
и в локвите стават на кал. . .

Епитетите, сравненията, образите — въобще изразните средства — в ЗИМНИ ВЕЧЕРИ са в пълна хармония с основания тон и чувство на цикъла. С повече пестеливост и такт употребени, те сочат един напредък въ работата на поета. А картините — богати и многобройни — нарисувани без по-раншния екстаз, но пластично и живо, говорят за една сигурна надежда, която загина твърде, твърде рано. . .

Георги Цанев

Уиб. № 144 142 Уиб. № 145
2 VII 950